

Zpráva z odborné praxe

Monika Müllerová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Ústav informačních studií a knihovnictví

3. ročník

Obor: Informačních studia a knihovnictví

Termín odborné praxe: 22. 9. 2014 - 3. 10. 2014

3. 10. 2014

S = 62 370 mm²

210 mm

A4

297 mm

Zprvu bych chtěla říci, proč jsem si vybrala za místo své odborné praxe právě NTK. Zajímaly mě nejrůznější odvětví knihovnické praxe, ke kterým bych se v prostoru menší knihovny (nebo knihovny svým profilem úžeji zaměřené) nebylo možno dostat. Stáže v NTK jsou však navrženy tak, aby si zde stážista prošel všemi nejrůznějšími odděleními, na které může v provozu velké knihovny narazit. Praxe zde není jednotvárná a monotónní, během dne se člověk neustále přesouvá na různá pracoviště. Ještě před započítáním samotné odborné praxe proto obdrží podrobný rozpis – rozvrh na každý den. Kdybych měla ve své zprávě zaznamenat každou zajímavou informaci a popsat vše co jsem v NTK za dobu své stáže zažila, nejspíše by má zpráva pokryla několik desítek stran. Nezbyvá mi proto, než se uskromnit a vybrat jen ty části, jenž mě zaujaly nejvíce:

Oddělení akvizice: Nejvíce mne v oddělení akvizice zaujala současná vize oborových knihovníků. Dozvěděla jsem se, že NTK preferuje jednoho dodavatele, což prakticky shledává výhodnější z hlediska ušetřeného času i financí. České knihy NTK nakupuje u českých vydavatelů bez prostředníka. Zisk fondu může probíhat buď nákupem či darem. Při akvizici je důležité nezapomínat, že preferovanými dokumenty jsou ty, které zapadají do profilu knihovny tj. např. společenské vědy, technické obory atd. Oddělení akvizice myslí také na propagaci nově zakoupených knih, které vystavuje na speciálních místech v knihovně. Z dokumentů v cizích jazycích je dnes samozřejmě preferovaná angličtina, méně pak němčina, francouzština a ruština. Starší, např. ruská, maďarská literatura se vyřazovala především během stěhování NTK z Klementina do Dejvic, které probíhalo v roce 2009. Později jsem se nicméně v oddělení referátu obsahové prověrky přesvědčila o tom, že je zapotřebí vyřadit ještě spousty starých knih, které časem vzniku i jazykem spadají pod země bývalého sovětského svazu (literatura v Maďarštině, Ruštině, Rumunštině). Právě s takovými knihami jsem přicházela nejčastěji do styku během jejich vyřazování, na kterém jsem se aktivně podílela. První týden jsem byla „zaúkolována“ paní Burkertovou, která má na starosti obsahovou prověrku monografií a později paní Nindlovou, která má ve správě především obsahové prověrky časopisů. Vyřazování knih je spojeno s rozsáhlou a mnohdy bohužel i vleklou administrativou. Seznámení se se sklady NTK bylo zajímavé. Budova má tři podzemní rozsáhlá podlaží, jejichž součástí je například i sklad historického fondu, který je navržen tak, aby vyhovoval podmínkám pro skladování starých tisků. Mimo knihovnu nemá současná budova NTK žádné jiné sklady. NTK navíc pronajímá část svých prostor skladu knihovně ČVUT. Nicméně je už teď jasné, že místa není dost a proto koneckonců v současné době probíhá pravidelné vyřazování.

Ještě se vrátím ke knihovně ČVUT. Knihovna sídlí v budově NTK, stejně jako například pobočka městské knihovny (která však vystupuje zcela autonomně). Knihovna ČVUT s NTK do jisté míry spolupracuje, nicméně spolupráce není zatím zcela ideální. Do budoucna se ještě kooperace mezi oběma institucemi bude zlepšovat.

V Historickém fondu jsem se seznámila se základy katalogizace starých tisků a specifiky jejich popisu (jsou popsána v pravidlech ISBD(A)). Pro identifikaci starého tisku mohou sloužit také rozsáhlá retrospektivní bibliografie starých tisků Knihopis, který je dostupný i online (<http://db.knihopis.org/>). Oddělení historického fondu se stará o propagaci starých tisků, které vlastní NTK a o jejich zpřístupňování uživatelům (ať už v badatelně historického fondu nebo za pomoci digitalizace těchto dokumentů vložených do systému Kramerius 4, který je volně dostupný uživatelům jak z domova (přístupné pouze dokumenty nechráněné autorským právem), tak na počítačích instalovaných v knihovně. Prostřednictvím služby EOD si může jakýkoli uživatel požádat o digitalizaci některé monografie či periodika z fondu.

Seznámila jsem se také s chodem oddělení meziknihovních služeb, které spolupracuje především s řadou zahraničních knihoven za pomoci systému Subito, ve kterém hledá a objednává čtenářem požadované knihy. Platit za vypůjčené knihy zahraniční knihovně je dnes možné také za pomoci speciálních voucherů vycházejících z projektu navrženého IFLA.

Velmi zajímavé jsou také služby, které uživateli poskytuje souborný katalog VPK (Virtuální polytechnická knihovna). Účastnických knihoven na tomto projektu je něco okolo padesáti. Uživatel, který má o tuto službu zájem, získává heslo k přístupu do systému, ve kterém se pohybuje v závislosti na jeho statusu (buď jako firma, student či např. fyzická osoba) a získává zde přístup k článkům ze starých i nových časopisů v PDF formátu.

Jedním pro mě z nejzajímavějších oddělení v NTK je oddělení komunikace a fundraisingu. Oddělení se stará o reprezentaci knihovny, která plní (především v Praze 6) komunitní roli a také je architektonickou součástí kampusu nedalekého ČVUT. Reprezentací knihovny je například správa nového knihovního webu. Nové www stránky knihovny jsou navrženy tak, že jsou především přímo službou (vyhledávání v katalogu již na titulní stránce). Knihovna se však prezentuje i na populárních sociálních sítích jako je facebook, twitter nebo instagram. Oddělení se snaží každý den aktualizovat nové informace na internetu. Pod oddělení spadá organizace nejrůznějších konferencí a akcí, do kterých je knihovna zapojena nebo je sama organizuje. Návštěvnost knihovny např. na minulé Muzejní noci byla značná. Financování tohoto sektoru je zajištěno z pronájmu knihovních prostor (Ballingův sál, NTK kino, pronájem týmových učeben na různá školení, pronájem individuálních učeben). V NTK kině se nyní nově prosazuje promítání spíše populárně naučných vědeckých dokumentů, které spadají do profilu knihovny, než uměleckých nezávislých filmů, jak tomu bylo dříve.

Na své odborné praxi v NTK jsem se také podílela na tvorbě PSH (Polytematického strukturovaného hesláře), kde je nutná kontrola hesel klíčových slov. Ty byly předtím vygenerovány automaticky, ale efektivnost takového automatického přiřazení je pouze 60%. Stejně oddělení, které má na starosti PSH spravuje i NUŠL (Národní uložisko šedé literatury). NTK sama oslovuje různé instituce s tím, aby se připojily do tohoto projektu a sdíleli v databázi šedou literaturu. Databáze umožňuje přístup k plným textům dokumentů. NTK se snaží firmy přesvědčit o tom, že archivace dokumentů je pro ně výhodná. Prvotní byla spolupráce především s ústavu Akademie věd, dále pak s Vysokými školami. NUŠL se zaměřuje především na šedou literaturu z vědy a výzkumu či státní zprávy, méně na soukromý sektor (např. neziskové organizace). Nutná je spolupráce se světovými organizacemi, které se starají o zpřístupňování šedé literatury jako je GreyNet či Open Grey, která shromažďuje záznamy šedé literatury z Evropy. NUŠL vznikl v letech 2008 -2011 a od roku 2012 je v provozu.

Dozvěděla jsem se také o existenci Digitálního institucionálního repozitáře NTK, ve kterém jsou shromážděny materiály vznikající v NTK. Má sloužit k reprezentaci knihovny, ale především k užívání zaměstnancům. Jendou z dalších funkcí je zachycení minulosti knihovny (databáze totiž obsahuje výroční zprávy až do roku 1970).

Dále jsem se seznámila s chodem vzdělávacího centra. Referát vzdělávání se stará nejen o stážisty, ale také zajišťuje různé vzdělávací programy, školení, semináře, přednášky a to nejen pro své zaměstnance, ale i pro širokou odbornou veřejnost. Pro širokou veřejnost je pak v NTK k dispozici akreditovaný Rekvalifikační program NTK na úrovni středoškolské odborné kvalifikace pro pracovní činnost KNIHOVNÍK/KNIHOVNICE.

Musím říci, že stáž předčila má očekávání a nelituji, že jsem si vybrala právě NTK. Každému budoucímu knihovníkovi bych stáž zde doporučila.

Mé poděkování patří především paní Lindě Machalové, které se o mě po celou dobu stáže v NTK skvěle starala.

297 mm